

בתוך כלאו - ל"המודיע"

איטטי להטשאייר אותי בכלא

דרך 189, בוטנר...

ה.ל.ן, ניו-יורק

דרך 189, בוטנר, הראה השלט. הכביש מתפתל לאיטו. משני צדדיו עצים גבוהי צמרת, שקט שאין לו סוף עוטף את הסביבה, משאיר רושם של מקום מלא שלווה. אל בוטנר בצפון קארולינה, הגעתי לאחר חודשים אחדים של משא ומתן עם שלטונות הכלא בנוגע לביקור אצל יונתן פולארד. אז נתברר לי כי הדרך אל האיש, היושב זה השנה העשרים ושלוש בכלא איננה פשוטה. הרעיון המקורי היה לבקר במקום יחד עם הרב פסח לרנר, סגן נשיא תנועת "ישראל הצעיר" (YI) אולם שלטונות הכלא החליטו כי למרות שבעבר ליווה הרב לרנר נציגי מדיה, הפעם: רבנים בנפרד ועתונות בנפרד. וכך בלית ברירה מצאתי עצמי בדרך אל הכלא ללא ליווי. הרב לרנר, ייאמר לזכותו, לקח על עצמו שליחות בלתי פופולארית לעמוד לצידו של פולארד, והוא עומד בה מזה 18 שנים. לומר "נושא בלתי פופולארי", אפשר שהפחתנו מן האמת. משום שאמרת יונתן פולארד ומיד הזמנת מתקפה של דעות שונות ודומיננטיות מאד מצד אחד ואדישות רבה מצד שני.

אמרנו דעות? — יש הטוענים והם רובם של האנשים סביב, כי האיש עבר על החוק ושילם את חובו. שילם את חובו כבר מעל ומעבר. 23 שנים בכלא הם די והותר. ויש הטוענים: "אינכם יודעים את הפרטים האמיתיים. לו הייתם יודעים הייתם מסכימים כי מגיע לו להרקב בכלא עד צאת נשמתו".

וישנה הקבוצה השלישית — פולארד? מי זה? שמעתי את השם הזה פעם... מה, הוא עדיין יושב בכלא? הוא עדיין בחיים?... כן, פולארד עדיין בחיים, עדיין בכלא, ולאחר כל השנים עדיין מצליח לעורר תגובות קיצוניות אצל אנשים. פולארד הוא בעצם הכתם במראה המצוחצחת למשעי של היהדות האמריקנית, מין כתם עמום ועקשני המקלקל את המראה החיצוני. עד כמה שמנסים למרקן ולצחצחו, הכתם פשוט איננו יורד. הוא מציב דילמה לא פשוטה בפני יהודי ארצות הברית.

לאחרונה, פולארד שוב איננו יורד מסדר היום בארץ, והנושא מצליח לעורר מתים מרבצם והכל בגלל חקירתו של מבקר המדינה, מיכה

המדשאה הירוקה, העצים המלבלבים, ברחבה הגדולה שלפני חומות בית הכלא

לינדנשטראוס בנושא. הביטוי הפופולארי ביותר בנושא זה משני צידי האוקיינוס הוא: "אינכם יודעים". כל צד מחזיק בכיסו, במוחו, או בדמינו סודות קיימים או לא קיימים שבזכותם הוא טוען לחפותו או להרשתתו של האיש.

"אינכם יודעים", הוא טיעון שקשה מאד להסכים עמו לאחר 23 שנים. אם איננו יודעים — ספרו לנו. "אינכם יודעים", מאפשר לאנשים בממשלת ישראל להתחבא או להחביא תירוצים, תהליכים ומשגים שנעשו במשך 23 שנים.

"אינכם יודעים", מאפשר לממשלת ישראל להפקיר סוכן שהם הכירו בפעולותיו למען מדינת ישראל כבר לפני עשר שנים, ולהעמיד את יהודי ארצות הברית במצב לא נוח ביותר זה שנים ארוכות, משום שממשלת ישראל איננה מוכנה ליטול אחריות.

"אינכם יודעים" מאפשר לאנשים חסרי אחריות, מייצגי ממשל, מסוגו של רפי איתן, להפריח קלישאות נכובות שאין מאחוריהם דבר, כמו "נראה אותו בקרוב".

"אינכם יודעים", מאפשר ליהודי ארצות הברית להמשיך לישון במנוחה, משום שמה יכולים הם כבר לעשות אם אינם יודעים?! אולם נושא זה קיים. בישראל עכשיו הוא תחת חקירת מבקר המדינה, חקירה שאנשים שונים אינם רוצים שתתבצע משום שיש להם כפי הנראה הרבה מה להסתיר. בארצות הברית הוא ממשיך להיות התפוח אדמה הלוהט (hot potato) שכמעט אין מי שמוכן להתעסק איתו. לטאטאו מתחת לשטח הוא הפתרון הפשוט ביותר, אולם בערב פסח קשה להסכים עם פתרונות כאלה.

★

לפני שבוע, טסתי לצפון קארולינה. בשדה התעופה, המתין לי יהודי טוב לב בשם בן פקר, יהודי חביב זה עוסק בהצלחה רבה בקירוב רחוקים בקמפוסים המקומיים. פקר בולט ביותר במראה הכללי של המקום עם הכיפה השחורה הגדולה לראשו. הוא התנדב לעזור לי להגיע אל הכלא ולהחזיר אותי משם. מה מרגיש יהודי לפני כניסה מרצון אל כלא פדראלי אמריקני בפעם הראשונה? תחושה ברורה של, "רבונו של עולם, אתה המעניק לי את הכוח לצעוד לתוך הכלא, תן לי את הכוח לצעוד החוצה מן הכלא". הכלא נראה מרחוק כמין קמפוס ענק. מרחוק אין רואים את גדרות התיל, אבל מקרוב רואים. הסביבה מטופחת ביותר, יש באזור כמה בתי כלא, ובית חולים השייך לרשת זו. יחסית לכלא בו ישב פולארד שנים ארוכות, כלא זה נחשב לפנסיין. אך גם אותו קשה להמליץ לאנשים מן השורה.

מה משאיר את הרושם העמוק ביותר בכניסה אל הכלא? לא האיסורים מה אין להכניס, ולא תהליך הכניסה שאינו סימפטי ביותר, אלא הרגע בו נפתח השער לאיטו והוא נסגר לאיטו, ואתה יודע — זהו, אתה בפנים.

גזרי דין השוואתיים

הטבלה הבאה ממחישה עד כמה חורג מאסר העולם שנגזר על פולארד מכל פרופורציה, בהשוואה לעונשים שנגזרו על סוכנים אחרים שריגלו עבור מדינות ידידותיות, בעלות ברית של ארצות הברית.

- יהונתן פולארד הוא היחיד בהיסטוריה של ארצות הברית שקיבל מאסר עולם על ריגול למען מדינה ידידותית.
- ב-21 נובמבר 2007, החלה השנה ה-23 במאסר העולם של פולארד, כאשר הסוף אינו נראה באופק.
- גזר הדין הממוצע לעבירה זו עומד על 2-4 שנים.

השם	עבורה ריגלו	המדינה	גזר הדין / העונש	משך הזמן שריצו בטרם שחרורם*
יהונתן פולארד	ישראל	מאסר עולם	מאסר עולם	לא ריצה כל מאסר
מייקל שוורץ	ערב הסעודית	הודח מהצי	לא ריצה כל מאסר	
פיטר לי	סין	שנה אחת במרכז לשיקום עבריינים	לא בכלא	
רונלד מונטפרטו	סין	3 חודשי מאסר		
סמואל מוריסון	בריטניה	שנתיים מאסר	3 חודשים	
פיליפ סלדן	אל סלבדור	שנתיים מאסר		
סטיבן באבא	דרום אפריקה	8 שנות מאסר, הופחתו לשנתיים	5 חודשים	
שרון סקרנג'	גאנה	5 שנות מאסר, הופחתו לשנתיים	8 חודשים	
ג'ון ביינס	הפיליפינים	41 חודשי מאסר	15 חודשים	
עבדול קאדר הלמי	מצרים	4 שנות מאסר	שנתיים	
ג'נבה ג'ונס	ליבריה	37 חודשי מאסר		
פרדריק המילטון	אקוודור	37 חודשי מאסר		
ג'וזף בראון	הפיליפינים	6 שנות מאסר		
מייקל ריי אקינ	הפיליפינים	6 שנות מאסר + 4 חודשים		
מייקל אלן	הפיליפינים	8 שנות מאסר		
רוברט קים	דרום קוריה	9 שנות מאסר	7 שנים	
ליאנדרו ארגונסילו	הפיליפינים	10 שנות מאסר		
תומס דולס	דרום אפריקה	10 שנות מאסר	5.2 שנים	
סטיבן אלכס	יוון	14 שנות מאסר		

* (פרק הזמן שריצו בטרם שחרורם מצוין במקרים בהם הדבר ידוע. קיימים מקרים נוספים של שחרור מוקדם)

אלדריץ' אמס: מיצאו את ההנדלים

אלדריץ' אמס, שריגל עבור מדינת אויב (ברית המועצות), ביצע בגידה והיה אחראי למותם של לפחות 11 סוכנים אמריקנים, קיבל גזר דין לזה לזה של יהונתן פולארד. סעיף האישום היחיד נגד פולארד היה העברת מידע מסווג למדינה ידידותית. פולארד בילה 7 שנים בכלא בבידוד, ביחידה הקשה ביותר בכלא הקשה ביותר במערכת הפדרלית – "פ.ק.י. מריון".

היחס לו זכה אלדריץ' אמס היה מתון בהרבה, ופרט לתקופה קצרה יחסית במהלך החקירות, לא כלל את היחס המחמיר של שנים ממושכות בבידוד. אמס גם מעולם לא הועמד בתנאים הקשים של יחידת "קיי" ב"מריון", על-אף שהעבירה שביצע היתה חמורה בהרבה.

יוחן לעולם – תוך הפרה מוחלטת של עסקת הטיעון אליה הגיע עם הממשלה.

פולארד הואשם בסעיף אחד בלבד: העברת מידע מסווג למדינה ידידותית בלא כוונה לגרום נזק לארצות הברית.

לפני מתן גזר הדין, העביר מזכיר ההגנה דאז קספר וויינברגר לידי השופט תזכיר חסוי בן 46 עמודים. מאז, לא ניתנה לפולארד ולא לפרקליטיו גישה לתזכיר, כדי להפריך את ההאשמות.

ערב מתן גזר הדין, העביר וויינברגר תזכיר משלים בן ארבעה עמודים לידי השופט, בו טפל על פולארד האשמה של בגידה. בתזכיר זה גם המליץ וויינברגר על מאסר עולם, תוך הפרה ברורה של עסקת הטיעון עם פולארד. המשתמע מהגדרת העבירה שביצע פולארד כ"בגידה" הוא שהמדינה אותה שירת פולארד – ישראל – היא 'מדינת אויב'.

בנובמבר 1995, העניקה מדינת ישראל ליהונתן פולארד אזרחות ישראלית. ההענקה הרשמית התבצעה בינואר 1996. ב-11 מאי 1998, באותה הצהרה בה הכירה ממשלת ישראל באופן פומבי ביהונתן פולארד כסוכן ישראלי, היא קיבלה על עצמה אחריות מלאה עליו והצביעה בכך על מחויבותה להבטחת שחרורו והשבתו לישראל.

פולארד הביע שוב ושוב חרטה על שנעשה באופן פרטי ובמכתבים שונים לנשיאים שונים ואישים אחרים. הוא הביע חרטה על כך שעבר על החוק ולא מצא דרך חוקית על מנת להזהיר את ישראל. אך פולארד אינו מכחיש כי מסר מסמכים חשאיים לממשלת ישראל. אך הוא נוקב ברשימה ארוכה של הפרות צדק מוכחות, הכוללות: גזר דין מוטה באופן לא פרופורציונלי, הפרת עסקת טיעון, שימוש בראיות סודיות, האשמת שווא בבגידה, ייעוץ משפטי לא אפקטיבי, התנהלות

★ פולארד מובא לחדר הביקורים. מראהו שונה מן התמונה המוכרת. השיער הארוך קוצר, הוא התבגר במראה, על פניו משקפיים מרובעות עבות מסגרת. הוא משתוקק לדבר, מי כמוהו לדעת, הרבה יותר מאנשים מבחוץ, ערכן של שעותיים. כמה אפשר לדבר במשך שעותיים, להסביר, להבהיר נושאים החשובים לו.

השיחה כולה נערכת תחת האזנה צמודה, של איש שלישי. לא מרחוק מפקח על האירוע סוהר.

הדברים היחידים המורשים להכנסה לחדר הינם עט ונייר וכסף במטבעות המאפשר לאורח לקנות לאסיר שתייה או דברי מתיקה אחרים, שכן לאסיר אסור השימוש בכסף. לא מצלמה, לא פלאפון, התחושה משונה. העולם נעצר עבור פולארד לפני עשרים ושלוש שנים וכך הוא נשאר.

פולארד, רהוט, אינטלגנטי, שולט בכל החומר הקשור למאסרו עד לפרטי פרטים, נחרץ ביותר בדבריו. הכלא הפך אותו לאדם חולה בגופו אך לא שבר את רוחו.

★ לשבת בחדר ביקורים בכלא פדרלי אמריקני זהו שיעור חשוב בחיים: רק כאשר יושבים מול מישהו המצוי זה עשרים ושלוש שנים מאחורי סורגים ובריחים מבינים משמעותו של חופש.

רק כאשר מבינים כי הפעולות הפשוטות ביותר שאנו מקבלים כמובנות מאליהם כמו ללבוש מה שרוצים, ללכת לאן שמבקשים, לאכול, לשתות, לקנות לעצמך פחית סודה, להחזיק בספר, לצאת, להכנס, לעשות, להתבטל, לישון, לקום, לקבל החלטות ולבצעם, לתכנן את העתיד, להנות מן ההווה – רק אז מבינים את כוחה של חרות שאנו כה מורגלים בה ולוקחים אותה כמובנת מאליה.

★ שעותיים של שיחה חלפו, הגיע הזמן לסיימה. הסוהר מודיע נחרצות שזמן הביקור תם, האיש השלישי מחריש.

"לשנה הבאה בירושלים", אומר פולארד.

"אולי עוד השנה?" ניסיתי להציע.

חיוך עגום פושט על פניו של פולארד, "קשה להאמין, הוא עונה, אך מי יודע?"

בזמן שהוא מוחזר לתאו, "המאזין לשיחה" ואני ממתנים לשחרור. איש איננו ממחר לשום מקום בכלא. צרור המפתחות הענק בידי של הסוהר מוצא מכיסו בדיוק לפי ההוראות. הכל מאד קורקטי, מסודר, לפי הכללים והחוקים הנוקשים.

השער נפתח לאיטו. הוא נסגר מאחורי. אני בחוץ.

שמי צפון קארוליינה כחולים ביותר. השטחים סביב הכלא ירוקים ויפים. במגרש החניה נעות מכוניות, הנהג הנאמן כבר מחכה, הטלפון הסלולרי חוזר לחיים במהירות הבזק, אנשי המערכת הנאמנים רוצים לדעת שהכל בסדר, שלא הושארתו בפנים, העולם ממשיך בשלו.

רק מאחור, בסדר, בידים ארוחיים בישראל. לישראל היתה הזכות לקבל עשרים ושלוש שנים בפנים והרבה מאד שאלות שאיש אינו מוכן לענות עליהן.

ר.לץ

הרקע לפרשת פולארד

יהונתן פולארד היה אזרח עובד המודיעין של הצי האמריקני כמנתח מידע. באמצע שנות ה-80, לדבריו, הוא גילה כי מידע חיוני לבטחון ישראל נמנע ממנה על-ידי גורמים מסוימים בתוך המערך האמריקני לבטחון לאומי.

המידע שהוסתר מישראל כלל יכולות סוריות, עיראקיות, לוביות ואיראניות בלוחמה גרעינית, כימית וביולוגית. הוא כלל מידע על פיתוח טילים בליסטיים על-ידי המדינות האמורות ומידע על מתקפות טרור מתוכננות נגד יעדים אזרחיים בישראל. לישראל היתה הזכות לקבל אינפורמציה זו במסגרת הסכם שהיה קיים בין שתי המדינות.

ב-1985, נחשפו פעולותיו על-ידי ממשלת ארצות הברית. ההוראות שקיבל מישראל היו לבקש מקלט בשגרירות הישראלית בוויינגטון. כאשר ביקשו פולארד ורעייתו מקלט בשגרירות, הם התקבלו בתחילה, אך לאחר מכן הושלכו החוצה לידיהם הממתיות של סוכני האף-בי-איי.

במקום משפט, הסכים פולארד לעסקת טיעון שחשכה לשתי הממשלות משפט ממושך, קשה ויקר, שיכול היה לגרום להן מבוכה רבה. פולארד מילא את חלקו בעסקה, ושיתף פעולה באופן מלא עם התביעה. ברם, הוא נידון למאסר עולם. התביעה מיהרה להמליץ כי לא

מפגינים בקריאה לשחרורו של פולארד

מיתקן הכליאה – והשאלה המנסרת בחלל: "איפה הכסף?" (צילום: ארכיון "המודיע")

תעודת הזהות של פולארד, שהונפקה אחר החלטת בג"צ

שלי" – זה היה חוסך לו 20 שנים של בעיות. האיש הזה הוא התגלמות הכיעור. הוא מייצג את כל מה שרקוב ומושחת במערכת הפוליטית בישראל. שירתתי את המדינה ביושר, וכל מה שקיבלתי אי פעם בתמורה היה בגידה.

על-פי ממשלת ישראל, כל ראש ממשלה שביקר נשיא אמריקני ביקש את שחרורו. האם אתה מסכים עם מענה זה?

למרבה הצער, נסיון חיי המר לימד אותי לא לבטוח בפוליטיקאים ישראלים. נקודה. זאת, בפרט, מכיוון ששחרורי יסכן את עתידם הפוליטי של כמה פוליטיקאים. לגבי ראשי ממשלות, היו רק שניים שניסו אי פעם להשיג את שחרורי: אחד היה בנימין נתניהו באחוזות וואי, והשני היה יצחק רבין ב-1995, במהלך שיחות השלום עם ירדן בווינגטון. פרט לכך, ממשלת ישראל, ובמיוחד משרד החוץ, "המוסד" ומשרד הבטחון, משדרים לאמריקנים בצורה ברורה ביותר שאין להם שום ענין לקבל את פולארד חזרה.

מדוע אתה חושב שמבקר המדינה, היושפט מיכה לינדנשטראוס, מנסה להתערב בפרשה שלך?

מלכתחילה, ביקשתי את עזרתו. הרגשתי, שמישהו שלא היה מעורב בענין יוכל לאלץ את ממשלת ישראל לעשות משהו. אחרי שהממשלה אולצה על-ידי בג"צ להכיר באזרחותי, ניסיתי להשיג סטטוס של אסיר מלחמה. לעמוד בקשר עם כל 120 חברי הכנסת זה כמעט בלתי אפשרי. מתוך ייאוש פניתי ללינדנשטראוס.

בכל אופן אינני מאמין כי חקירתו של לינדנשטראוס, במקרה שלי, יכולה לטרפד את המאמצים לשיחורוי מהסיבה הפשוטה שמאמצים כאלה לא קיימים.

פולארד אינו מכחיש כי מסר מסמכים חשאיים לממשלת ישראל. אך הוא נוקב ברשימה ארוכה של הפרות צדק מוכחות, הכוללות: גזר דין מוטה באופן לא פרופורציונלי, הפרת עסקת טיעון, שימוש בראיות סודיות, האשמת שווא בבגידה, ייעוץ חשפטי לא אפקטיבי, התנהלות במעמד צד אחד בלבד בין התביעה לשופט, הליך לא תקין, הליך שפיטה שהושפע מהאשמות שווא ובדותות

במעמד צד אחד בלבד בין התביעה לשופט, הליך לא תקין, הליך שפיטה שהושפע מהאשמות שווא ובדותות.

גיימס וולסי, ראש CIA לשעבר, שראה את כל המסמכים הקשורים לפולארד, צוטט כמי שאמר, "כי הגיע הזמן לשחרר את פולארד". וולסי, הסביר בראיון שנתן ב-2005 ל"מקור ראשון", כי עשרים שנה זה זמן ארוך מאד, בנקודה מסוימת יש לומר מספיק, זה מספיק. כל זה בהקשר לשחרורו ואין זה מפחית מחומרת מעשיו... יש חיוב לאמץ גישה אחרת בכל הקשור לריגול עבור מדינה ידידותית. שום בקשה רשמית לא הוגשה עד היום על ידי ממשלת ישראל לחנינה עבור פולארד, בעוד מקורות ישראלים טוענים כי נושא פולארד ממשיך כל העת לעלות על סדר היום.

נכון לעתה ידוע רק על שני ראשי ממשלה שניסו להעלות את שמו של פולארד בקשר לבקשת חנינה אצל נשיאי ארצות הברית – בנימין נתניהו ויצחק רבין. פולארד מאמין כי ממשלת ישראל החליטה עקרונית להשאיר אותו בכלא האמריקני, מאשר להתמודד עם ההשלכות הפוליטיות שייגרמו כתוצאה משחרורו.

במכתב שכתב פולארד לרב אמריקני ששאל אותו מדוע עשה את שעשה, ענה: "...רבים בקהילה היהודית-אמריקנית זועמים על מה שעשיתי. לדידם, בשום מקרה אסור היה לי לסכן את עמדתנו כאן בגללי נאמנות שכזו לישראל. או מה הייתי אמור לעשות? לתת לישראל להסתדר לבד? אם נראה לי שזה מה שהייתי צריך לעשות, אך אנחנו יכולים לגנות את כל אותם יהודים אמריקנים מודשנים וזוחחי דעת, שנמלצו חלק מודע בנמישת יהדות מזרח אירופה בשואה? ... האם היית יכול לעמוד מנגד ולתת לזה להתרחש? נכון, עברתי על החוק. אבל אם לומר לי את האמת, כבוד הרב, הייתי מעדיף לדינמק בכלא מאשר לשבת 'עבדה' על מאות אלפי הישראלים שיכלו למות בגלל פחדנותי."

ב-21 נובמבר 2007, החלה השנה ה-23 למאסר העולם של יהונתן פולארד, והסוף אינו נראה באופק.

שבוע שעבר ביקרנו אותו בכלאו בצפון קארוליינה.

השיחה עם יונתן פולארד

נחזור להתחלה: מדוע העברת מידע חסוי לממשלת ישראל לפני 23 שנים?

פחדתי שמשוהו רע מאוד עלול לקרות לישראל, והרגשתי שאני חייב להגן עליה. יצרתי את הקשר עם ישראל יותר מתוך פחד ראשוני, מאשר משקול זהיר.

במהשנה לאחר, האם היית עושה את הדברים אחרת?

בלי ספק, וכבר אמרתי זאת לאין-ספור אנשים: הייתי נוהג אחרת. מה שהייתי עושה, זה לפנות לוועדה לענייני מודיעין בקונגרס, ולשטוח בפניה את דאגותי לגבי האופן שבו קספר וויינברגר ואחרים נוהגים בישראל – ללא רחם, מתוך שנאה עיוורת, הן כלפיה והן כלפי העם היהודי. אבל אני לא אתנצל על כך שהיה אכפת לי ועל כך שסיכנתי את חיי למען אחי היהודים.

האם תוכל להסביר לקוראנו מה לדעתך היו הממשלות בישראל צריכות לעשות כדי לפייס את האורך השנים?

היה אסור להם לנטוש אותי. לכל הפחות היו צריכים לתת לי מקלט בשגרירות בלילה שבו נעצרתי. היה עליהם לטפל ביושר בנושא, ולהסביר לממשלת ארצות הברית ולאזרחי ישראל מדוע פעולותיו היו כה הכרחיות וחשובות.

ישראל היתה צריכה לשתף פעולה ביושר עם ארצות הברית, מבלי לשקר או לטיח.

ממשלת ישראל מעולם לא מחתה בפני ארצות הברית על היחס אלי, על כך שארצות הברית השתמשה להרשעתי במסמכים שלא היה לה הרשות להשתמש.

זו איננה גרסתו שלי – אלא כך העיד שמעון פרס ב-1987. (כוונתו של פולארד לדו"ח שהכין בזמנו אבא אבן, שעמד בראש ועדה שחקרה בנושא ב-1987, ולעדויות של שמעון פרס כי האמריקנים תבעו חזרה את המסמכים שהעביר פולארד לישראל. ישראל הסכימה להשיב מסמכים אלו, בתנאי שהם לא ינוצלו להרשעת פולארד. בסופו של דבר הוחזרו המסמכים, ופולארד הורשע בהתבסס על המסמכים, וישראל לא מחתה בידי האמריקנים על כך – ר. לן)

ואולי יותר מכל דבר אחר, ממשלת ישראל היתה צריכה להבהיר הן לידידיה בגבעת הקפיטול והן לקהילה היהודית, עד כמה שפעולותיו היו חיוניות.

מדוע אתה סבור שרפי איתן, השר לענייני גמלאים בממשלת ישראל, שהיה אחראי עליך, רואה צורך להשמיע הצהרות כמו זו מי 25 מרץ 2008 על שחרורך הקרוב, כפאורה – (דדינו ש'עראה אותך בקרוב)?

רפי איתן הוא אמן המשחק הכפול. כדי להגיב לביקורת ולהצדיק את ההזנחה מצדו, הוא מנסה מפעם לפעם להשמיע כמה מלות עידוד כדי שאשכ בשקט. הוא משחק ב"האשים את הקרבן".

מה תעשה אם תפגוש אותו אי פעם?

אומר לו: "קח אחריות על מה שעוללת לישראל ולסוכן שלך". רפי איתן אמר לאשתי שהטעות היחידה שלו היתה בכך שלא דאג "לחיסול

במה אפשר לעזור

בראש ובראשונה, נא להתפלל עבור יונתן בן מלכה. אם ברצונכם לשלוח מכתב ליונתן פולארד, יש לשלוח את המכתבים לכתובת הבאה:

Jonathan Pollard
016— 09185
FCI Butner
/Clemson1000 PO
1000— 27509 NC, Butner

הקהילה היהודית בארה"ב

האם אתה יכול להשתחרר מהכלא בלי מעורבות ממשלת ישראל? התשובה הקצרה היא: לא. אבל אם הקהילה היהודית כאן היתה מבינה שזוהי חובתה המצפונית — אם לא בעבורי, אזי למענם-עצמם — הייתה משתחרר. לכולם נוח להאמין שהיהודים באמריקה הם אזרחים שווים וזכויות — אחרי הכל, זה מה שתומס ג'פרסון הבטיח לפני הרבה שנים. המקרה שלי והיחס שקיבלתי מלוויים בתחושת נוחות מזויפת, מפני שזכויותי כאזרח אמריקני נרמסו באופן ברור ביותר. מזכיר ההגנה קספר וויינברגר, לפני מותו, הודה כי העבירה שביצעתי נופחה מעבר לכל פרופורציה. המסר שלי לקהילה היהודית הוא: אם אינכם מדברים על כך, פירושה של דברים כי אתם מסכימים עם זה.

האם תוכל להתייחס למה שהקהילה היהודית האמריקנית עושה או לא עושה — או צריכה או לא צריכה לעשות — לגבי מאסרך?

נציגי הקהילה היהודית האמריקנית מכירים את המצב. הנציג הנבחר היחיד היצא דופן בנושא הוא חבר הקונגרס אנתוני וויינר. חבר הקונגרס וויינר ניסה לפעול כמיטב יכולתו למעני. עד היום, פרקליטי אינם יכולים אפילו לראות את המסמכים שהובילו להרשעתי. רק הנשיא יכול להרשות את זה והוא לא יעשה זאת, מפני שזה יביך את המודיעין ואת הוועדה האמריקנית לענייני משפט. אבל אם הקהילה היהודית תבקש זאת, עורכי דיני יקבלו זכויות חיוניות בסיסיות.

אם היהודים האמריקנים אינם יוצאים למאבק, פירושו של דבר שהם מסכימים שיש כאן סטנדרטים כפולים של צדק.

מדוע לדעתך היהודים האמריקנים שותקים?

הם פוחדים שהפרשה הזו תטיל צל על כל המערכת. לא אני עומד כאן על הפרק, אלא הרבה יותר מזה. אנשים צריכים להבין שהמוסדות היהודיים-אמריקניים כמו ועידת הנשיאים היהודיים הבטיחו לנשיא רייגן שהקהילה מסכימה לעונש שלי ולא תעשה דבר כדי להתנגד

קלטתי שערכי החילוניות ואורח החיים החילוני חלולים

לחלוטין. זה התחיל זמן קצר לפני מאסרי. אני בא

ממשפחה מסורתית. לפעמים לוקח זמן לקלוט מה

ההורים שלך מנסים לעשות. אני אסיר תודה על כך

שהייתי מסוגל להתחבר מחדש לאותם ערכים. בעשותי

כן, התעשרו חיי והוענק לי הכוח לעמוד בנסיון ולהיות

בעל טוב ביותר

מזה יש לך לומר על ההנחה שממשלת ארצות הברית האמינה מאז ומתמיד שלא היית הסוכן היחיד שהעביר מידע לישראל באותה תקופה, וממשלת ישראל קיבלה החלטה גורלית "לשתול מרגלים בתוככי הממשל האמריקני"?

מעולם לא ראיתי הוכחה לכך. יש אנשים שרואים סוכנים מאחורי כל חור. בסך הכל השתמשו בי בתור תירוץ כדי להוכיח את האנטישמיות שלהם-עצמם. שוב, אני חוזר ואומר, מעולם לא ראיתי כל הוכחה.

מי משתמש בכסף של פולארד

לדברי אשתך, מעולם לא קיבלת כספים ממשלת ישראל במהלך 23 שנות מאסרך. במכתבך לראש הממשלה אולמרט, אתה מאשר זאת. ממשלת ישראל זיונת את ההפך. כיצד אתה מסביר זאת?

ההקצבות שממשלת ישראל שילמה לי, כאילו, זה לא יותר משקר מקומם. אף פעם לא קיבלנו פרוטה. קבלתי תמיכה מכמה אינדוידואלים מעטים, כמו הרב פסח לרנר סגן נשיא של "ישראל הצעיר", האוסף כסף עבורי ושולח את הכסף לקנטינה של הכלא על מנת שאוכל לקנות אוכל כשר. אשתי גרה בחדר שניתן לה על ידי סכתא קשישה המתגוררת איתה בדירה. אם הם נתנו כסף — מישוהו כנראה נהנה מזה. התגובה הקשה המגיעה מישראל בנוגע לנושא זה היא כל כך חריפה שמתקבל הרושם שמישהו שם ביצע פשע. אינני יודע לאן הוא הלך, אבל אין ספק הם שיקרו במצח נחושה בנושא הזה.

בגבר התקיימו שיהות לגבי שחרורך בתמורה לפלשתנינים. האם אתה מוכן שישחררו אותך תמורת רוצחים "עם דם על הידיים"?

אמרתי ואומר זאת שוב: אינני מוכן להיות מוחלף תמורת שום טרוריסט. שובי הביתה חייב להתבצע מתוך כבוד והערכה לישראל ולעם היהודי. זה לא יקרה אם ישחררו אותי תמורת רוצחים.

האם אתה סבור שלמדינת ישראל יש ענין אישי להשאיר את יהונתן פולארד בכלא?

בלי ספק. אם אני אגיע הביתה — יעמיד שחרורי בסכנה את עתידם הפוליטי של כמה פוליטיקאים. שימו לב כמה היסטריים אנשים מסוימים מהחקירה של השופט לינדנשטראוס, אם הם כל כך צודקים ממה יש להם לפחד? ברור מאוד שהאמת תוביל לחירותי, אבל תאלץ אחרים לתת דין וחשבון אמיתי. דין וחשבון זה יראה שלא זו בלבד שהיתה זו תקיעה בגב, אלא שהם שיקרו במצח נחושה בקשר לחלקם בפרשה. יתרה מכך, יתברר מדוע פעילותי היתה הכרחית.

הרבה פוליטיקאים ביססו את הקריירות שלהם על מה שכינו "מדיניות הדלת הפתוחה" בין ישראל לארצות הברית. הפעילות שלי המחישת את הצד האפל יותר של יחסי שתי המדינות. אין אנשים בישראל יגיבו? כרגע, נדמה להם שבין שתי המדינות קיימים יחסים הוגנים ואם זוהי איננה האמת כי אז הקריירות של אותם אנשים תגענה לקיצן.

אתה ואשתך נוקטים כעת גישה אנטיסבית ביותר. האם נראה לך שזה עוזר?

כן. שתקתי עשר שנים עד שקלטתי שדיפלומטיה שקטה היא דיפלומטיה מושקת. גורלי הוא כגורלם של החיילים הישראליים הנעדרים, אבל בשונה מהם, אני יכול לדבר ולנסות לאלץ את הממשלה לפעול. אינני רוצה שהסוף שלי יהיה כמו של רון ארד.

DONALD RUMSFELD
SUITE 408
400 NORTH MICHIGAN AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60611
TELEPHONE 312-644-0881
FACSIMILE 312-644-0882

December 10, 1998

The Honorable William J. Clinton
The White House
1600 Pennsylvania Avenue
Washington, DC 20500
Subject: Jonathan Pollard

Dear Mr. President:

The press has reported that you are consulting with members of your administration and others on the issue of whether or not to grant clemency to the convicted spy Mr. Jonathan Pollard.

This letter, from the seven former U.S. Secretaries of Defense listed below, is to urge that Mr. Pollard not be granted clemency. As you know, espionage against the United States in this post-Cold War world continues unabated and is seriously damaging the interests of our country. Notwithstanding our strong support for Israel, we believe that granting clemency to Mr. Pollard would encourage those who would harm our country.

While it is understandable that the Israeli government would urge a review of this matter, we believe that it would be exceedingly harmful to the interests of the United States of America for you to agree to that request.

Sincerely,

Donald Rumsfeld

Former U.S. Secretaries of Defense signing the above letter:

Frank C. Carlucci
Richard B. Cheney
Melvin R. Laird
Elliot L. Richardson
Donald H. Rumsfeld
James R. Schlesinger
Casper W. Weinberger

מכתבו של שר ההגנה דאז, דונאלד ראמספלד, לנשיא קלינטון בעניינו של פולארד

בתגובה לדברים

דברים לא פשוטים ולא קלים אומר יונתן פולארד בראיון, ולהלן מספר תגובות שקיבלנו בעקבות הנאמר.

1. חבר קונגרס, אנטוני וינר, דמוקרט, ברוקלין — קוינס:
מר פולארד אכן ביצע פשע וראוי לעונש על כך. על כל פנים, לאחר שבדקתי את העובדות וקבלתי אינפורמציה חסויה בענין, אני מאמין כי הוא כבר שילם את מכת העונש הגדולה בהרבה ממה שהיה ראוי שיקבל עבור הפשע שביצע. כתבתי על כך לנשיא בוש, ודרשתי כי הגיע הזמן לשחרר את פולארד.

2. הרב חיים דוד צויבל, סגן נשיא אגודת באמריקה לענייני ממשלה:
גדולי ישראל שלמרותם אנו סרים הדגישו בפנינו את חשיבות הענין לסייע בשחרורו של יהונתן פולארד. מועצת גדולי התורה וחברי הנשיאות, יחד עם רבני בתי הכנסת, חתמו על 'קול קורא' המעודד כל יהודי להתקשר לבית הלבן ולבקש על שחרורו, משום שהאיש נענש כבר מספיק על מעשהו ומן הראוי לשחררו.

במישור המדיני, אגודת ישראל נקטה במספר צעדים בניסיון לסייע לפולארד. לאגודת ישראל היה חלק נכבד בהכנת חוות דעת בכתב לבית המשפט העליון לערעורים. במשך 23 שנים כתבו מכתבים בנושא זה לכל נשיא מכהן: רונלד ריגן, ג'ורג' בוש האב, ביל קלינטון וג'ורג' בוש הבן, בהדגישו את הבסיס ההומניטרי לחנינה.

דברנו ישירות עם התובע הכללי בושינגטון ופקידות בכירה בנושא זה, הדפסנו מאמרים בנושא במדיה הכללית והיהודית. עודדנו את חברינו לעמוד בקשר עם נבחרים פוליטיים היכולים לסייע בנושא.

המקרה של יונתן פולארד הינו אחד מהטרגדיות הגדולות של זמננו, וכפי שהנחו אותנו גדולי ישראל זוהי אחריתו לנקוט בצעדים משמעותיים לסייע להביא לסיום הטרגדיה הזו. אנו מקוים שיום זה יגיע במהרה.

3. הרב פסח צ'רנר, סגן נשיא אקדמיית ישראל הצעיר (Young Israel):
ארגון הגג של המועצה הלאומית של "ישראל הצעיר" ברחבי ארה"ב, קנדה וישראל הינו פעיל בנושא שחרורו של פולארד בחמש עשרה השנים האחרונות. "ישראל הצעיר" מעדכן ומקבל ברכת גדולי ישראל בארץ ובארה"ב בנושא זה, ואף יצר לובי לענין, וממשיך לעשות זאת בושינגטון ובירושלים והביא מנהיגים דתיים, פוליטיים וקהילתיים לבקר את פולארד בכלא הפרלמי. מתוך מטרה להרבות מעורבותם בנושא.

"ישראל הצעיר" מגיב את המודעות בנושא זה דרך מודעות, מאמרים ונאומים. "ישראל הצעיר" מגייס כספים לשימושו של פולארד כל עוד שהוא בכלא.

4. מלקולם הונליין, סגן יו"ר ועידת הנשיאים של הארגונים היהודיים האמריקניים:
בתגובה לרבני פולארד בראיון, ועידת הנשיאים מעולם לא הוציאה שום הודעה רשמית בנושא לנשיא ריגן או לכל נשיא אחר. יו"ר הוועדה בזמנו, מוריס אברהם, התבטא בזמנו בחריפות אולם אלו היו דעותיו האישיות. ועידת הנשיאים מעולם לא פרסמה באופן רשמי עמדה שכזו.

פנינו במשך כל השנים, לכל נשיא מכהן, לחון את פולארד. הוצאנו הודעות לציבור וכן פנינו באופן אישי לנשיאים, העלינו את הנושא לאחורונה כאשר פגשנו את הנשיא בוש. חשוב מאד שנמשיך לעבוד על כך. אנו מקוים כי לכבוד יום העצמאות השישים של מדינת ישראל, או לקראת סוף זמן כהונתו של הנשיא בוש הוא יביא לשחרורו.

בנימין נתניהו עם הנשיא האמריקני דאז, ביל קלינטון, בפגישה בוואי-פליינטיישן — שם העלה בפניו אף ענין שחרורו של פולארד

למאסר-העולם שנגזר עלי. (ראה תגובות ר.ל'ן). המקרה שלי לעולם אינו על סדר יומם כאשר הם פוגשים את הנשיא. לא רק שהם לא עשו דבר, הם מפיצים בדותות והורסים בכל הזדמנות. שני ארגונים יהודיים בכירים ובעלי קשרים, נהגו בי באופן מרושע.

כותבים יהודים בכירים לא נקפו אצבע למעני, אפילו לאחר שגדולי ישראל יצאו למעני ב"קול קורא" וקיבלתי מכתבים מהגאון הרב אלישיב שליט"א ומהגאון הרב שטיינמן שליט"א. יושבי הבית הלבן אינם טיפשים. הם רואים את ההזנחה מצד ממשלת ישראל והקהילה היהודית.

מדוע אני כה מתוסכל? משום שאותם ארגונים לא זו בלבד שהם לא עשו דבר. הם העמידו פנים שעשו, אבל לא עשו! תראה לי, מה בדיוק הם עשו למעני? הם צריכים להתחיל להבין באמת לעומק את משמעות המושג "פדיון שבויים" ולנסות לעשות משהו בקשר לכך.

הגיע הזמן שאחזור הביתה. אני רוצה להקים משפחה. אני רוצה לגדל ילדים. כרגע חיי אינם חיים. לא זו המורשת שאני רוצה להשאיר אחרי.

שאיפות לעתיד טוב יותר

מדי אכן המורשת שאתה רוצה להשאיר אחרריך?

אני שואף לחיי תורה ומצוות, להיות הבעל הטוב ביותר, ואם ירצה השם, גם אבא. אם זה יקרה, אוכל להביט אחורה ולומר שמשוהו טוב יצא מזה.

האם אתה רואה סיכוי בלששו שהנשיא בוש יעניק לך חנינה לרגל יום העצמאות ה-60 של ישראל?

אם הוא יעשה כן, זה יהיה נס. אם אני מאמין שה' קיים, אני חייב להאמין שיש נסים.

כיצד התחיל המסע הרוחני שלך, שובך ליהדות?

קלטתי שערכי החילוניות ואורח החיים החילוני חלולים לחלוטין. זה התחיל זמן קצר לפני מאסרי. אני בא ממשפחה מסורתית. לפעמים לוקח זמן לקלוט מה ההורים שלך מנסים לעשות. אני אסיר תודה על כך שהייתי מסוגל להתחבר מחדש לאותם ערכים. בעשותי כן, התעשרו חיי והוענק לי הכוח לעמוד בניסיון ולהיות בעל טוב ביותר.

מה מוזק את אמונתך במוצב קשה זהו?

אשתי אסתר. היא מייצגת בעבורי את כל מה שטוב בחיים. היא מייצגת את כל מה שהוא אמת, עוז רוח והגינות. אלה האספקטים המרכזיים של אמונתנו. מחויבותי לאמונה מתחדשת הודות למאמץ להשיב לאשתי כגמולה הטוב על מסירותה.

אשתי מחזיקה אותי בחיים.

איך אתה מוציאה לשמור שבת וחגים?

בקושי רב. אני עושה כמיטב יכולתי. אני לומד תורה, בפרט בליל שבת, עד כמה שאני יכול. כאשר הרב (פסח) לרנר מגיע ואנחנו לומדים משהו, אפילו אם זה קצר מאוד, אני מרגיש סיפוק. חמש דקות בחברתו שוות בשבילי כמו שעה בחברת מישהו אחר.

איך אתה מתכנן לחגוג את הפסח?

אני מקווה להיות עם אשתי. אם לא, זה שוב יהיה חג קשה ועצוב.

האם אתה יכול לקבל מצות ויין?

הרב לרנר מממן עבורי את כל המאכלים שאני יכול לרכוש מבחוץ. הוא מממן לי גם שיחת טלפון. בזכותו יהיו לי מצות ויין.

האם מתייחסים לקיום המצוות ככבוד?

[שתיקה ארוכה] אני חושב שבנסיבות הקיימות, זה הטוב ביותר שאני יכול לצפות לו.

האם אתה מקבל מוזן כשר?

לא הייתי נותן את האוכל הזה אפילו לכלב. אני מנסה לשרוד על טונה, ירקות.

מה מוצב בריאותך כעת?

שלא לציטוט, גרוע. לציטוט? גרוע. פיתחתי בכלא סוכרת, לחץ דם גבוה, כולסטרול, קדם גלאוקומה ודלקת פרקים.

האם אתה זוכה לטיפול רפואי הוגן?

אני צריך ללכת הביתה. להיות חולה בכלא — זה המצב המסוכן ביותר לאדם. ממשלת ישראל מודעת למצבי הבריאותי — אני מקווה

פולארד מובל למעצר, אחר שנתפס בשגרירות הישראלית. (תמונת ארכיון)

מי מפחד בישראל משחרורו של פולארד?

מאת דוד הלוי

יהונתן פולארד יכול היה להיות בבית עוד לפני פסח – כך לדברי מקורות שונים המקורבים לנושא. ברם, לדברי אשתו אסתר, אין כמעט ספק שזה לא יקרה, מפני שישראל פשוט אינה רוצה לראותו משתחרר.

למען האמת, אומרת הגב' פולארד, לישראל כבר היו כמה הזדמנויות לבקש את שחרורו ב-23 השנים האחרונות – אך היא סירבה לעשות כן, משלל סיבות. אחת מהן היא החשש שפולארד יחשוף מידע מביך על אלה ששלחו אותו למשימתו – גילוי מידע שארצות הברית מנעה מישראל על איום בטחוני משמעותי – ובמצב הנוכחי, לפחות שניים מאותם פקידים מחזיקים כיום במשרות ממשלתיות בכירות.

כעת, כמעט 20 שנה לאחר שהממשלה בחנה את התיק לראשונה, ועדת חקירה עצמאית מטעם מבקר המדינה מיכה לינדנשטראוס מתכוונת לדרת לחקר הסוגיה מדוע פולארד עדיין בכלא, למרות טענות ישראל כי במהלך שני העשורים האחרונים עשתה "כמיטב יכולתה" למען שחרורו. מבקר המדינה מתכוונן גם לבדוק מה עלה בגורל הכספים שהממשלה טוענת כי ניתנו למשפחת פולארד, אך אלו טוענים שמעולם לא ראו.

לינדנשטראוס נחוש לחקור, בין השאר, את ראש הממשלה אהוד אולמרט, הנשיא שמעון פרס ושר הבטחון אהוד ברק, בנוגע למה שידוע להם על מאמציה של ישראל לשחרר את פולארד. פרס היה ראש הממשלה וברק עמד בראש אגף המודיעין בצה"ל, כאשר נעצר פולארד לראשונה. לדברי לינדנשטראוס, מתנהלת חקירה מזה חודשים אחדים.

כיצד החל הסיבוב האחרון

הפרשיה האחרונה לגבי מאסרו המתמשך של פולארד פרצה בסוף החודש שעבר, כאשר השר לענייני גימלאים רפי איתן אמר בראיון כי הוא צופה שיהונתן פולארד יהיה בישראל "בקרוב". בראיון אמר איתן, שבעת מעצרו של פולארד עמד בראש הלשכה לקשרי מדע (לק"ם) של משרד הבטחון שגייסה והפעילה אותו בשנות ה-80, כי "מעולם לא חדל לפעול לשחרורו של יהונתן".

ערב ביקורו בחודש שעבר של סגן נשיא ארצות הברית דיק צ'ייני בישראל, החלו מופרחות שמועות לפיהן תגיש ישראל בקשה רשמית לשחרורו של פולארד. איתן אמר כי אין ביכולתו לאשר את המועצה – שהתבררה כמוטעית – אך הוא מאמין שפולארד ישוחרר "במהרה", אף כי אינו יכול לנקוב בתאריך. יום לאחר מכן אמרה אסתר פולארד בראיון לתחנת התקשורת הצבאית בתגובה להצהרתו של איתן, כי איתן ופקידים ישראלים נוספים פועלים למעשה למניעת שחרורו של יהונתן. "למרות כל הדיבורים הנפלאים מפי איתן וגורמים רשמיים אחרים, ישראל מעולם לא ביקשה באופן רשמי מהאמריקנים לשחרר את יהונתן – הצעד הראשון החיוני כדי להבטיח את חירותו.

"לחשוב שהנשיא בוש יסתכן במתקפה פוליטית, בפרט במהלך שנת בחירות, על-ידי שחרור יהונתן בלא בקשה ישראלית רשמית – זה מגוחך ומוליך שולל. כמעט כל פקיד אמריקני ששוחחתי עמו אי-פעם אמר שיהונתן כבר נמצא בכלא הרבה יותר מדי זמן, וכי אם תגיש ישראל בקשה שכזו, היא תיענה", אמרה גב' פולארד. "רמיזותיו הפתלתלות של איתן, כאילו מדובר בעסקה גמורה, וכי יהונתן יהיה בבית בקרוב, הן פשוט נסיון נוסף לגרום לציבור לשכוח את פולארד", הוסיפה.

"איתן ואחרים, כולל שר הבטחון אהוד ברק, ראש אגף המודיעין בצה"ל בעת

רפי איתן. צילום: פלאש 90

מעצרו של יהונתן, פשוט אינם מעוניינים בו כאן מפני שזה יביך אותם יותר מדי", הדגישה, באמרה כי ברק, איתן, הנשיא שמעון פרס ואחרים שהיו מעורבים בפרשת פולארד, חוששים ממצפונם, ולא מאותם "סודות שייחשפו, מפני שכל אחד יודע ממילא מה היה חלקם במעצרו של פולארד". בתגובה, אמר איתן כי הוא מעדיף שיהונתן פולארד יהיה חופשי, "אפילו אם מדי יום ביומו יבקר או יגנה אותו".

פולארד ללינדנשטראוס: עקוב אחר נתיב הכסף

חילופי הדברים החריפים בתקשורת בין איתן לגב' פולארד הביאו לחשיפת תגלית מדהימה עוד יותר: הוועדה לביקורת המדינה של הכנסת, בראשות זבולון אורלב (האיחוד הלאומי – מפד"ל), ביקשה ממבקר המדינה לינדנשטראוס לחקור מה עשתה – או לא עשתה – הממשלה, כדי לזרז את שחרורו של יהונתן במהלך שני העשורים האחרונים. למעשה, אמר אורלב, החקירה מתנהלת מזה זמן-מה, לאחר שהוועדה ביקשה מלינדנשטראוס להדרש לנושא בדצמבר האחרון.

בין הנושאים שלינדנשטראוס חוקר, נמנית טענתו של ראש הממשלה אהוד אולמרט כי הממשלה תומכת במאמציה של אסתר פולארד לשחרר את בעלה יהונתן. כסוכן ישראלי מוכר, החוק מחייב שיהונתן ומשפחתו יקבלו תמיכה ממשלתית מלאה ופיצוי כספי – ובהצהרותיו מהחודש שעבר, טען משרד ראש הממשלה כי הממשלה ממלאת את חובתה זו. אלא שגם יהונתן וגם אשתו מכחישים זאת. משמע את ההצהרות, כתב יהונתן בכתב לאולמרט, בו אמר כי משרדו "ממשיך לשקר ולהפיץ הצהרות ממשלתיות רשמיות לפיהן אשתי ואני ו'מקורבי' מקבלים תמיכה מלאה בכל היבט אפשרי ממשלת ישראל". הוא דרש שאולמרט ושר הבטחון איתן יודעו עליו מבוטאות ההצהרות הנ"ל או שידעה כי לא ניתנו שום סכומים כפי שנטען.

ובכל זאת, נראה כי אכן הוקצב כסף למשפחת פולארד – ובכונת לינדנשטראוס לברר מה בדיוק עשתה בו. לדברי אסתר פולארד, הפן הכספי של חקירה המבקר הוא שהביא לפרסום ידיעה בתקשורת הישראלית, לפיה חקירותיו של לינדנשטראוס יפגעו בסיכויי של יהונתן להשתחרר. המאמר, שהופיע ב"ידיעות" תחת הכותרת "במערכת הבטחון זועמים על לינדנשטראוס", ציטט "גורמים בכירים במשרד הבטחון", לפיה הם לינדנשטראוס, "הפועל כפיל בחנות חרסינה בחקירתו נושא רגיש המצוי מעבר לתחום סמכותו", עלול "לטרפד מאמצים רגישים" לשחרור יהונתן.

אורלב, שזעם על המאמר, האשים במסיבת עיתונאים את אולמרט כי הוא העומד מאחורי הכתבה. "אלה שטריות. אולמרט ביצע ספין מזוהר על חשבון פולארד. גורלו של פולארד תלוי ועומד, אך אולמרט ממשיך במאבקו האישי נגד מבקר המדינה ובמסע הכפשתו, ככל הנראה כתגמול על שערוריות שחיתות

בהן הואשם אולמרט על-ידי פרקליטות המדינה".

במכתב ללינדנשטראוס, איתן בו פולארד להמשיך. "חקירתך את טיפולה של ממשלת ישראל בפרשת פולארד אינה יכולה לטרפד את המאמצים להבטחת שחרורו, כי אין מאמצים להבטחת שחרורו", כתב.

לינדנשטראוס מצדו הכחיש את ההאשמה, באמרו כי החקירה מתנהלת כבר מזה חודשים אחדים. "טיפלתי בחקירה בדיסקרטיות מלאה", אמר והוסיף כי במהלך אותה תקופה, לא פגע בשום מאמצים – אם נעשים מאמצים – לשחרורו של פולארד, מהסיבה הפשוטה שהחקירה לא פורסמה. "מה קרה פתאום (שגרם לפרסום המאמר ב"ידיעות") שאל לינדנשטראוס במסיבת העיתונאים.

מה שקרה, אומרים בני הזוג פולארד, הוא שהממשלה חוששת לא רק מכך שיתגלה כי לא עשתה בעצם שום דבר לשחרורו של יהונתן – אלא שהיא גם חוששת מחקירה שתבדוק לאן הלך הכסף שמשפחת פולארד היתה אמורה לקבל. "האם ממשלת ישראל משתמשת בפרשת יהונתן פולארד כדי לטיח משהו לאורך כל השנים הללו? אולי זה משהו יותר גרוע? זה מה שחקירתך צריכה לגלות", כתב יהונתן ללינדנשטראוס. "אם חקירתך תעקוב אחר הנושא הכספי, אני בטוח שכאשר האמת תיחשף, היא תגרום לרעידת אדמה בישראל. יתכן שסוף-סוף נבין למה הממשלה לא רוצה לראות אותי בבית", הוסיף.

אסתר פולארד אמרה גם היא בראיון כי "החקירה תגלה מי עשה שימוש לא ראוי בכל הכסף שהיה מיועד לפולארד ב-23 השנים האחרונות", וכי האמת תצא לאור ויתגלה כי אין מדובר רק בשחיתות כספית, ומי מרוויח מכליאתו המתמשכת של יהונתן.

יש פרשנים הסבורים כי אם חקירתו של לינדנשטראוס אכן תתקרב לחשיפת העבירות הכספיות, יתכן שהממשלה

גם בשלטי רחוב נותנים ביטוי לדרישה לשחרר את פולארד

שחננה לאחר שנים כה רבות להבטיח את שחרורו של יהונתן, כמעין "עסקת טיעון" שתמנע את השלמת החקירה. אך בינתיים, יהונתן פולארד, שהמידע שמסר סייע לישראל באי-ספור אופנים – שאחד מהמותיים שבהם בא לידי ביטוי בעת מלחמת המפרץ ב-1991 – יחגוג, כנראה, חג פסח נוסף בכלא.

מדוע הפוליטיקאים אינם מוכנים לסייע

בעוד הכנסת והממשלה מחליפות האשמות לגבי מאסרו המתמשך של פולארד, הרוב המכריע מקרב הישראלים רוצים בשחרורו. סקר אחרי סקר מוכיח כי למעלה מ-80% מתושבי ישראל רוצים שהממשלה תפעיל על ארצות הברית לחץ לשחרר את יהונתן. במהלך ביקורו האחרון של נשיא ארצות הברית ג'ורג' בוש בישראל בינואר, הוצף מלון "המלך דוד", שם התאכסן בוש, בלי הרף בפקדים המבקשים מבוש לחון את האיש. סקר של מכון "מותגים" שבוצע במהלך ביקורו של בוש קבע כי 82% רוצים בשחרורו של

פולארד מוקדם ככל האפשר.

בהתחשב בפופולריות הנמוכה של אולמרט בדעת הקהל כראש ממשלה – חלק מהסקרים מראים שיעור תמיכה חד-ספרתי – היה ניתן לצפות שהוא יפעל ביתר-נחישות למען שחרורו של פולארד. לדברי אסתר פולארד, מתרבים הסימנים לכך שארצות הברית תשחרר אותו – אם רק תתבקש.

"לאחרונה נאמר לי מפי פקיד אמריקני בכיר בעל קשרים קרובים לממשל בוש: יש רק אדם אחד שיכול לשחרר את בעלך – בוש, ויש רק אדם אחד שחייב לבקש את שחרורו של בעלך – אולמרט", אמרה אסתר פולארד בראיון. מדברי הפקיד הבכיר השתמע כי בוש יעשה זאת, אם יתבקש.

סימן נוסף לכך שארצות הברית סבורה שפולארד ריצה די והותר זמן בכלא, הוא שבמהלך ביקורו של בוש בינואר, לא זו בלבד שהמשלחת האמריקנית הסכימה שהשר לענייני גימלאים רפי איתן ישתתף בסעודה חגיגית לכבודו של בוש, אלא שהנשיא האמריקני אף קידם את פניו בחמימות ולחץ את ידו.

איתן לא הציג את כף רגלו על אדמת ארצות הברית מאז מעצרו של פולארד, מחשש שהוא עצמו ייעצר על התפקיד שמילא כמפעילו הבלעדי מטעם המודיעין הישראלי. אין זה סביר, בלשון המעטה, כי בוש אינו יודע מיהו איתן. פרשנים אחדים התייחסו אמנם בביטול לאותה "לחיצת יד חמימה", אך אחרים טענו כי קשה להניח שבוש היה מוכן אפילו לשהות בבתו החדר עם מפעילו של מרגל "ידוע לשמצה" כפולארד – אלא אם כן הפרשה היא לדידו "היסטוריה עתיקה".

ואם כך, מדוע לא לפעול למען שחרורו של פולארד? אולמרט יכול לצבור כמה נקודות חינויות בסקרי דעת הקהל וליתול את הקרדיט על סגירת פצע שנותר פתוח הרבה יותר מדי זמן. כאשר הבחירות נראות באופק היום יותר מתמיד, אולמרט זקוק לכל העזרה שיוכל לגייס. אם החשש מביקורת הוא שמשחק אותו, את ברק ואת פרס – הרי כבר עתה הם סופגים את חציצה.

התשובה עשויה להיות נעוצה בעובדה שפולארד כבר הפך לסמל. רבים בישראל ובראצות הברית סבורים כי מעבר להיותו סוכן מודיעין שנתפס, פולארד – כאסיר שבילה בכלא את משך הזמן הארוך ביותר בהיסטוריה האמריקנית בעונן ריגול, ונותר במאסר הרבה אחרי שמרגלים עבור מדינות אויב כמו רוסיה וסין שוחררו – סובל בעליל בשל היותו יהודי, סבורים רבים בישראל ובראצות הברית.

אם יגלה פולארד מעורבות בפוליטיקה הישראלית לאחר שחרורו, כפי שעשו רבים ממסורבי העליה שעלו מרוסיה, כגון נתן שרנסקי, ואפילו אם יבקש לו "חיים שקטים" לאחר עלייתו לישראל, סביר שמפלגה ימנית קיימת – או אולי אפילו תנועה פוליטית חדשה לגמרי – תגייס אותו להנהגתה, או לפחות כמקור משיכה בקלפי.

לאולמרט יש די צרות עם אהוד ברק, יריבו העיקרי על משרד ראש הממשלה שגם הוא אינו סובל מפופולריות-יתר. כיצד יתמודד הוא – או כל פוליטיקאי אחר – עם אתגר שייצג את ערכי לב הנאמנות, אהבת העם היהודי, אומץ לב ושאר מושגים שפוליטיקאים נוטים להתרחק מהם? לא בהצלחה יתרה – וזו עשויה להיות הסיבה האמיתית לכך שלמרות שאיפתם העזה של אזרחי ישראל לראותו משוחרר, והתועלת הברורה שיש פיק כל ראש ממשלה שיצליח להביאו הביתה, ליהונתן פולארד יש סיבה טובה להטיל ספק בצצהויותיהם של מנהיגי הפוליטיקה הישראלית, כי הם "עושים ככל יכולתם לשחרר את יהונתן".